

ГЕОЕКОНОМІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНО-ОРІЄНТОВАНИХ ІТ-ПОСЛУГ УКРАЇНИ ДО КАНАДИ

Дмитрієва Н.О.,

*к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,*

e-mail: NataliyaDO@krok.edu.ua,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0116-9495>

Нині Україна як один із найперспективніших ринків високих технологій та інновацій в Центральній і Східній Європі, в найближчі 5 років отримує потужний стимул для активного комплексного розвитку власного ІТ-сектору та поступового становлення та визнання України у якості одного із лідерів світового ІТ-ринку та серед експортерів ІТ-послуг.

Можливості та перспективи розвитку ІТ-галузі в Україні. Сектор ІТ-послуг в Україні залишатиметься основним чинником позитивних змін у найближчій перспективі, що дозволить нарощувати обсяги надання таких послуг як для внутрішніх потреб, так і для високотехнологічного експорту, зокрема, наприклад, до Канади. Тому значна частина питань щодо перспектив експортних можливостей розвитку українського сектору ІТ-послугнині залишається за межами досліджень науковців, є актуальною і потребує подальших наукових пошуків завдяки швидкій зміні структури і просторової конфігурації національного ІТ-сектору, який станом на 2020 рік склав менше 5% ВВП України, займає в країні 3 місце за обсягом експорту ІТ-послуг, а темпи загального приросту продажів українських ІТ-компаній *перевищують загальносвітові* показники в 5 разів [1; 6;10].

Якісно новий законопроект Міністерства цифрової трансформації «Дія City»- це концепт спеціального правового режиму для ІТ-бізнесу і ІТ-фахівців, повинен стати одним із драйверів для подальшого розвитку національної економіки, оскільки в рамках його ІТ-компанії отримають спеціальну модель оподаткування, окремий порядок взаємодії з державними контролюючими органами, гнучкі умови працевлаштування шляхом впровадження найпрогресивніших у світі стандартів залучення ІТ-фахівців. Модернізуючи існуючий у *Канаді і Великобританії* концепт зайнятості "worker", в Україні буде введено новий концепт зайнятості - GIG-працівник. Цей новий український стандарт залучення фахівців буде повністю відповідати потребам світового ринку проектної роботи, поєднуючи класичні гарантії, які властиві штатним працівникам з гнучкістю роботи фрілансера. В межах цього проекту не існуватиме меж для інвестицій, створення робочих місць чи розробки новітніх технологій. ІТ-фахівці та підприємці з усього світу матимуть можливість швидко реалізовувати найамбітніші інноваційні та бізнес-ідеї й ефективно їх впроваджувати. А завдяки запуску протягом 2021 р. Міністерством цифрової трансформації проекту «Дія City» загальний обсяг ІТ-ринку та ІТ-послуг в Україні може вирости до 2025 року вдвічі - з 6 до 12 млрд. дол. США, а це дозволить - збільшити частку ІТ в ВВП країни до 10%, кількість

робочих місць в ІТ-індустрії досягне 450000, що допоможе створити в Україні аналог Кремнієвої долини, а також найпотужніший ІТ-хаб в Центральній та Східній Європі [2; 3; 4; 11].

Канадський ринок ІТ послуг: можливості для українських компаній та експортний портал проекту *CUTIS*. Координаторка проекту *CUTIS* О. Штепа, виділяє кілька ключових причин, чому українському ІТ-бізнесу варто розпочати е-бізнес з Канадою, де постійно має місце зростаючий попит на ІТ-спеціалістів та ІТ-послуги. Зокрема, за останні 15 років було створено близько 300 000 робочих місць в галузі ІТ-сектору Канади. Рада з питань інформаційних та комунікаційних технологій Канади (ICTC) прогнозує, що до 2021 року канадський ІТ сектор потребуватиме 216 000 кваліфікованих співробітників. При цьому, власними силами – за рахунок випускників вузів та імміграції – Канада забезпечити цей попит не зможе. А отже зростає роль експорту ІТ-послуг та залучення спеціалістів, наприклад, на умовах аутсорсингу. Нині Канада, всесвітньо відома своєю лояльною імміграційною політикою, впроваджує програму «Глобальний потік талантів» (*Global Talent Stream*), яка дозволяє ІТ-фахівцям з усіх країн отримувати візи за спрощеною процедурою. Працівники ІТ-сектору в Канаді заробляють біля 80000 канадських доларів на рік, що на 61% більше, ніж в середньому по економіці [3; 5; 7; 10].

В 2018 р.у Канаді було 34 тис. ІТ-компаній (які займаються програмним забезпеченням та надають ІТ-послуги в сфері комп'ютерних технологій). У 85% ІТ-компаній працює менше 10 осіб. Трохи більше чверті робочої сили в секторі ІТ становлять жінки. Топ-250 канадських ІТ-компаній генерують більше половини доходів національної ІТ-галузі. За оцінками, до 2025 р. у Канаді з'явиться попит на 45–63 тис. експертів із ІКТ у різних галузях промисловості, таких як роздрібна торгівля, банківські послуги, транспорт, виробництво та охорона здоров'я. Серед навичок, пов'язаних із ІТ-сектором, користуватимуться найбільшим попитом наступні *ІТ-послуги*: менеджерів комп'ютерних та інформаційних систем; комп'ютерних інженерів (за винятком інженерів та дизайнерів програмного забезпечення); аналітиків та адміністраторів баз даних; комп'ютерних програмістів і розробників інтерактивних медіа; технічних менеджерів; аналітиків та консультантів інформаційних систем; інженерів та дизайнерів програмного забезпечення; фахівців техніки та механіки промислових приладів, а також персонал з управління інформацією у сфері охорони здоров'я [5; 7; 8; 11]

Нині вартість ІТ послуг в Канаді на порядок вища, ніж в Україні. Вартість послуг 70% українських ІТ-компаній складає 25-49 доларів США за годину. В Канаді таких компаній лише 15%. В то же час 49% канадських ІТ-компаній надають послуги, вартість яких в розрахунку за годину складає 100-149 доларів США. Лише 5% українських компаній надають такі послуги [1; 9; 11].

Експорт ІТ послуг до Канади: умови та особливості. Рейтингування відібраних видів послуг здійснювалося за наступними критеріями:

1) *Український експортний потенціал* оцінювався на основі трьох показників:

- сукупного середньорічного темпу зростання (CAGR) світового імпорту за 2014-2018 рр.;

- сукупного середньорічного темпу зростання CAGR світового імпорту з України за 2014-2018 рр.;

- зміни частки України в світовому імпорті за 2014-2018 рр.

2) *Доступ до ринку Канади.* Оцінювався на основі двох показників:

- індексу нормалізованої виявленої порівняльної переваги (Normalised Revealed Comparative Advantage – NRCA) українських послуг на ринку Канади у 2017 р.;

- індексу виявленого доступу до ринку (RevealedMarketAccess – RMA) – порівнювався рівень доступ українських послуг до ринку Канади з рівнем доступу до ринку ЄС у 2017 р.;

3) *Потенціал зростання імпорту Канади.* Оцінювався на основі трьох показників:

- сукупного середньорічного темпу зростання (CAGR) імпорту Канади зі світу за 2014-2018 рр.;

- сукупного середньорічного темпу зростання (CAGR) споживання Канади у 2010-2015 рр.;

- прогнозного сукупного середньорічного темпу зростання (CAGR) споживання Канади до 2023 р. В якості *пріоритетів розвитку українського ІТ-експорту до Канади* пропонується обрати результати рейтингування відібраних видів ІТ-послуг згідно розрахунків середнього балу: комп'ютерні послуги (2,88); професійні та консалтингові послуги (1,98); наукові та технічні послуги (1,78) [3; 5; 10;11]

Проведене дослідження ролі ІТ-сектора України у розвитку експортної цифрової стратегії ІТ-послугами дозволило зробити висновок, що функціонування українського ІТ-ринку може стати суттєвим чинником позитивних змін у найближчій перспективі та дозволить постійно нарощувати обсяги надання ІТ-послуг як для внутрішнього ринку, так і для високотехнологічного експорту в Канаду, яка може бути чи не найкращою країною глобального ринку ІТ-послуг для здійснення експортної глобальної експансії національних ІТ-компаній, але це одночасно може бути і відповідний експорт ІТ-послуг до національних ринків країн Північної Америки. Разом з тим, існують певні проблеми: переважна кількість таких компаній працюють з іноземними замовниками, а внутрішній ринок залишається недостатньо розвиненим через брак фінансування ІТ-сектору. Одним із основних напрямків зростання економіки України повинна стати підтримка стартапів та технопарків, що дозволить мобілізувати експортний потенціал ІТ-сектору та розвинути ІКТ структуру держави.

Список використаних джерел:

1. 5 причин чому українським ІТ компаніям варто розпочати бізнес з Канадою. 12.06.2020. URL: <https://cutisproject.org/publications/ukrainian-it-canada/>
2. Видимі та невидимі бар'єри у галузі ІТ: Гендерний аналіз викликів у експортній діяльності для українських мікро-, малих та середніх підприємств (ММСП). 2020. URL: https://cutisproject.org/wp-content/uploads/2020/04/IT_GBA_report_UA_ALL.pdf

3. Визначення пріоритетних товарних позицій та видів послуг для розвитку українського експорту до Канади в межах експортної стратегії України. Київ: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Офіс з просування експорту України, ДП «Укрпромзовнішекспертиза», Канадсько-український проект з підтримки торгівлі та інвестицій (CUTIS). 2020. 158 с. URL:<https://cutisproject.org/wp-content/uploads/2020/06/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%9A%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D0%B0.pdf>
4. Запуск «Дія City» позволит увеличить объем IT-рынка в Украине с \$6 до \$12 млрд до 2025 года. Проект предлагает новую правовую модель для IT-компаний. 22 жовтня 2020 р. URL:https://rus.lb.ua/economics/2020/10/22/468746_zapusk_diya_city_pozvolit_uvelichit.html
5. Інформація для експорту до Канади та залучення інвестицій з Канади. Канадсько-український проект підтримки торгівлі та інвестицій (проект CUTIS). 2016 - 2021. URL:<https://cutisproject.org/focus/>
6. IT-рынок Украины может вырасти в два раза за 5 лет — Минцифры. 04.11.2020. URL:<https://psm7.com/legislation/it-rynok-ukrainy-mozhet-vyrasti-v-dva-raza-za-5-let-mincifry.html>
7. Канада претендує на роль “північної Кремнієвої Долини” – українська IT-компанія MindK. URL:<https://cutisproject.org/blog/canada-silicon-valley-north/>
8. Матеріали для обговорення. Програми стимулювання економіки для подолання наслідків COVID-19: "Економічне відновлення". Інформаційно-аналітичні матеріали. 28 травня 2020. 88 с. URL:<https://www.kmu.gov.ua/news/programa-stimulyuvannya-ekonomiki-dlya-podolannya-naslidkiv-covid-19-ekonomichne-vidnovlennya>
9. Розвиток IT-галузі в Україні. Погляд збоку. 22 квітня 2019 р. URL:<https://krestongcg.com/ua/development-of-the-it-industry-in-ukraine-a-side-view/>
10. Чому українські IT-компанії мають хороші перспективи на ринку Канади. 02.04.2019. URL:<https://cutisproject.org/publications/it-companies-canadian-market/>
11. Як експортувати в Канаду: Послуги у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Канадсько-український проект підтримки торгівлі та інвестицій (проект CUTIS; I canexport). 2016 - 2021. 51 с. URL:<https://cutisproject.org/wp-content/uploads/2020/05/How-to-export-IT-services-to-Canada-стиснуто.pdf>